

Věra Jirousová:

Nové sdružení pražských malířů, ustanovené v roce 1992 při Unii výtvarných umělců, sdružuje dosud více než sto výtvarných umělců. Mnozí z nich vystavili v 90. letech svá díla v samostatných anebo kolektivních výstavách, a vstoupili svým dílem do kontaktu s veřejností. Většina umělců, jejichž práce představuje výstava Otevřené dveře, se zúčastnila výstavy a kulturní akce Chrasten, která se konala letos z iniciativy Nového sdružení na Vyšehradě. Při přípravě výstavy Otevřené dveře jsme se zaměřili na konfrontaci současných prací 21 výtvarníků, která do jisté míry profiluje charakter práce a autorských přístupů umělců tohoto spolku, jejichž východiskem je převážně malba, a která by zároveň měla postihnout určující rysy nové „otevřené“ situace 90. let.

Podnět pro název výstavy a její koncepci mi poskytly Dveře Jaroslavy Severové, vystavené v roce 1992 v souboru bezpečnostních dveří firmy Next. Jejich střízlivá věcnost a propojení společenské funkce s občanským obsahem vyjádřily vřelost i potřebu vzájemného respektu, které se dotýkají zásadní proměny ve vztahu mezi umělcem a společností. K tomu, aby mezi nimi mohl začít skutečný dialog, je třeba, aby dveře opravdu ochraňovaly práva občanů, jejich soukromí a domov, teprve potom mohou být zevnitř svobodně otevřeny. Jako se v minulosti projevovala vnučená izolace tvořivých osobností ve společnosti tvorbou za uzavřenými dveřmi ateliérů, signalizují dnes „otevřené dveře“ obnovení důvěry umělců ke společnosti a vůli přijmout ji za vlastní. A nechceme-li předbíhat, vyjadřuje spíš nynější připravenost ke vzájemné komunikaci než samotný intenzivní průběh oboustranného diskursu, který se uskutečňuje v kontinuitě vypracovávání uměleckého kontextu ve svobodné společnosti. České umění se od počátku 90.let nachází znovu na prahu této součinnosti, důležité při vytváření terénu pro společnou reflexi a nezbytné pro růst přirozeného občanského sebevědomí v kulturním organismu společnosti. Do této nové situace však vstupují umělci, pro které je individuální kontinuita tvůrčí cesty osou jejich vztahu ke světu a pro které byla často privátní tvorba jediným bezpečím a zázemím, jež nebylo radno zpochybňovat a vystavit se tím eruptivnímu působení psychiky ve tvůrčí krizi. Pro konzumní vrstvy je možná pohodlná pověra, že politický útlak nebo existenční strádání umělci transformují do nejhodnotnějšího díla. Mohli jsme se však v minulosti přesvědčit, že je zpravidla opak pravdou. Společnost, která neposkytuje umělcům možnost svobodného projevu, se ve skutečnosti obejde bez kultury. Pro české umění 70. a 80. let bylo určující, že namísto živého dialogu mezi umělci a společností, zajišťovaly mocenské mechanismy kulturní provoz, v němž se v oficiální sféře simulovala svoboda umělců a byly preferovány obecně stravitelné obsahy, vyjadřované petrifikovanými formami uměleckého díla. Pokusíme-li se o stručnou rekapitulaci situace českého umění od

přelomu 60. a 70. let (tj. intervalu, který se až na výjimky týká většiny vystavujících umělců Otevřených dveří), je zřejmé, že mocenské manipulování způsobilo i v polooficiální či neoficiální sféře zabrzdění pohybu uměleckých forem k otevřené komunikaci, který proběhl paralelně v soudobém světovém umění z podnětu akčního a konceptuálního umění. Namísto překračování hranic světa umění, podařilo se u nás uchovat duchovní kontinuitu moderního umění a v ní dospět k narušení hranic mezi jednotlivými uměleckými disciplínami, avšak toto umění v diaspoře neslo tíhu existenciální izolace a chyběla mu adresnost zaměřená do konkrétního prostředí, kde nemohlo pozitivně formulovat společnou zkušenost. Malířství a sochařství zůstaly v zásadě oddělenými obory a dnešní vznik profesně orientovaných spolků tuto oddělenost potvrzuje.

Alice Mžuková:

Lidstvo na prahu postindustriální doby přivedlo v mnohém stav světa do hraniční situace: Hrozba eko-biologického kolapsu, krize morálních hodnot, doutnající válečné konflikty, jež se mohou stát rozbuškou k uzavření kapitoly života na Zemi...

Člověk snad není horší než býval, vyvíjí jen stále dokonalejší prostředky k sebezničení: větev na které sedí si podřezává laserovou pilou. Umění jako projev svobodného ducha může reflektovat stav kolektivního vědomí lidstva. Jeho posláním je očišťování a rozvoj lidského ducha, a proto by mělo být nositelem pozitivních hodnot. Hledání čistého, civilizačně nedeformovaného lidství, směřujícího k pokornému smíření s přírodou a probuzení zapomenuté senzibility je odrazem nové humanity vynořující se z vln českého umění. Výstavní síň Mánes nyní otevírá své dveře pluralitě výtvarných názorů směřujících k utvrzování pozitivních hodnot v umění. Výstava je volným pokračováním vyšehradské akce Chrasten z výstavního programu Nového sdružení pražských malířů.

O nalezení základních rysů lidské identity se ve své sochařské tvorbě snaží mladá keramička **Jana Křížová**. Hledá je ve „vzpomínce“ na archaické kultury pravěkého člověka jako symbolu čistého lidství. Objekty ze dřeva a keramiky, kresby a kombinované techniky připomínají mezolitické nástroje utilitárního či rituálního charakteru, jejichž funkci podvědomě tušíme, obtížně však definujeme. Spouští tak mechanismus podprahové, snad až geneticky strukturované funkce rozpomínání se, jež může pročišťovat civilizačně znečitlivělé smysly a obnovovat zastavené mentální mechanismy. **Nové industrie Jany Křížové (tzn. Nástroje pravěké kultury) se stávají atributy sebenalézání člověka postindustriálního věku.**

Jana Krizova's new artefacts (ie. Tools of prehistoric culture) become attributes of self-awareness of post-industrial era mankind.

In her work the author tries to find the Essential features of human identity. Seeks is them "remembrance" of the archaic culture of prehistoric man as a symbol of pure humanity. Objects from wood and ceramics, drawings and combined techniques resemble Mesolithic tools of utilitarian or ritual character, whose fiction we subconsciously sense, but is difficult to define. This process activates a mechanism for subliminal, perhaps even genetically structured fiction of remembering, which can clean sense senses of today's civilization, and restore ceased mental mechanisms.